

Русия въ българския църковенъ въпросъ. Митрополитъ Филаретъ и неговото уча- стие въ този въпросъ.

Следъ руско-турската война отъ 1828 — 1829 год., която обезпечила независимо сществуване на Гърция и Сърбия, а особено следъ издаването на гулханския Хатишерифъ (3 ноемвр. 1839 г.), съ който на християнитѣ въ Турция се обещаваха религиозни права и участие въ управлението, — българитѣ, които вече били почнали да си отварятъ общински училища и да проявяватъ побудно народностно съзнание, взели да се стремятъ къмъ придобиване на архипастири отъ своята народностъ. Отдѣлни случаи отъ искане българи владици е имало и преди това; но тогава тѣ сж били предлагани отъ населението на високото гръцко духовно началство, ужъ, само като достойни лица, а не като българи. Около 1840 г. българитѣ почватъ да искатъ за владици лица не само достойни, но и такива, които да сж българи или най малко да знаятъ добре български. Това било вече стремежъ къмъ народно духовенство, който постепенно миналъ въ искане на отдѣлна народна църква, а следъ това — въ ламтежи за политическа свобода. А понеже този стремежъ срещналъ най-силно противодействие отъ страна на гръцката духовна властъ, — трѣбвало да се води дълга борба, която носи името *българо-гръцка църковна разпря*, или *български църковенъ въпросъ*. Тази борба е била захваната и водена отъ самитѣ българи; тя не имъ е била внушена отвънъ, както злословили отпосле гърцитѣ. При все това тя е намирала подкрепа въ братската държава и въ нейната църква. Историята на тази подкрепа съставя една отъ свѣтлитѣ прояви на славянско съзнание, тѣй помрачено днееъ.

Първата подкрепа, която българитѣ получили отъ Русия въ своя стремежъ къмъ народно духовенство, е била *косвена* и се състоела въ *приемане и поддържане на български младежи* въ руски семинарии, а следъ това въ академии и университети. Вече въ 1840 г., въ самото начало на българския църковенъ въ-